

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2019/20

Destinace (země, město): Gruzie, Tbilisi

Jméno, příjmení: Matěj Března

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Tbiliská státní univerzita Ivane Džavachišviliho, Fakulta humanitních věd, katedra slavistiky

Výuka a činnost na univerzitě

Lektor vyučuje v Gruzii na dvou univerzitách. Hlavním pracovištěm je katedra slavistiky Fakulty humanitních věd Tbiliské státní univerzity Ivane Džavachišviliho (TSU). Druhou univerzitou, která projevila zájem o působení lektora, je Sochumská státní univerzita. Vyučoval jsem rovněž skupinu žáků z krajanských spolků Zlatá Praha a Bohemica. Lektor je na univerzitách jediným vyučujícím českého jazyka.

Na Tbiliské státní univerzitě Ivane Džavachišviliho jsem vyučoval pět skupin studentů (dvě skupiny pokročilých, tři skupiny začátečníků); na Sochumské státní univerzitě jsem vyučoval jednu skupinu začátečníků.

Kromě řádné výuky probíhaly každý týden konzultace, jichž využívali zejména studenti, kteří se chystali na studium do ČR. Čeština je vyučována jako nepovinný předmět. Na žádost studentů se lekce konaly i ve zkuškovém období a v období zimních prázdnin; konzultace často probíhaly i v sobotu.

Mé působení bylo v průběhu jarního semestru narušeno koronavirovou epidemií. Od poloviny března byly – v rámci vyhlášení nouzového stavu – zcela uzavřeny všechny gruzínské školy, včetně univerzit. Výuka a veškerá komunikace s univerzitou a ostatními gruzínskými institucemi od té chvíle probíhala online.

Způsob výuky

Výuku komplikuje fakt, že gruzínští studenti nemají společný rodný jazyk. Na univerzitě studuje mnoho žáků, kteří pocházejí z národnostních menšin (Arméni, Rusové, Ázerové, Jezídi, Čečenci atd.). Příslušníci národnostních menšin jsou nejčastěji absolventy ruských škol; ruštinu ovládají velmi dobře, českou gramatiku a českou slovní zásobu proto pochytí výrazně rychleji než studenti gruzínské národnosti, kteří většinou ruštinu neovládají.

Letos se mi opět podařilo vytvořit samostatnou skupinu žáků, kteří ovládají ruštinu, čímž se výuka usnadnila.

Rodný jazyk, či jazyk, ve kterém studenti absolvují základní a střední školu, ovlivňuje i výstupní úroveň studentů. U začátečníků s rodným jazykem gruzínským je po jednom roce výuky výstupní úroveň A2. U ruskojazyčných začátečníků je výraznější rozdíl mezi aktivním užíváním jazyka a porozuměním; po roce studia je většina schopna rozumět textům a řešit větší část gramatických úkolů na úrovni B1. Ve skupině mírně pokročilých je vstupní úroveň A2, výstupní B1. Ve skupině pokročilých se úroveň pohybuje v rozmezí B1 až B2; tato skupina není zcela vyrovnaná, neboť musím přihlížet k tomu, že studenti docházejí na lekce dobrovolně a v rámci svých časových možností.

Pokud některý ze studentů postupuje výrazně rychleji či pomaleji, nabídnu mu přestup do skupiny, která je jeho úrovni bližší.

K ověřování úrovně jednotlivých studentů užívám veřejně dostupné testy (např. publikace *Připravujeme se k certifikované zkoušce z češtiny*).

Materiály užívané při výuce

Při výuce jsem kromě vlastních materiálů využíval zejména tyto publikace:

- Dalibor Dobiáš: *Mluvme česky*
- Alena Nekovářová: *Čeština pro život 1, 2*

Při online výuce jsem používal výhradně vlastní materiály, včetně připravované učebnice českého jazyka pro Gruzíny.

Studenti

Většinu studentů tvoří vysokoškoláci různých oborů, kteří mají zájem o příští studium v ČR; motivace a snaha jim proto nechybí, pracuje se s nimi velmi dobře. Nevýhodou je, že ti

nejschopnější odcházejí studovat do České republiky, a proto zatím nevznikla silnější skupina pokročilých studentů. Kurzy jsou otevřené rovněž žákům vyšších stupňů středních škol a akademickým pracovníkům.

V prvních týdnech byl zájem o češtinu veliký, postupně se počet zájemců ustálil a na lekce docházelo 40 studentů v podzimním semestru (5 středoškoláků, 3 akademičtí pracovníci, zbytek vysokoškoláci).

Online výuky a odevzdávání úkolů prostřednictvím e-mailů se na jaře účastnila pouze polovina studentů; mnozí se omluvili, že úkoly do češtiny nejsou schopni plnit, protože musí podobným způsobem absolvovat výuku svých hlavních předmětů. Studenti, kteří se online výuky neúčastnili, mají však i nadále zájem pokračovat ve standardní výuce; na lekce v zimním semestru 2020 se již hlásí i studenti noví.

Další činnost na univerzitě

Studenty jsem informoval o možnostech studia v České republice (různé druhy stipendií atd.), pomáhal jsem jim s potřebnými dokumenty a v komunikaci s Velvyslanectvím ČR a s českými univerzitami.

Na akcích, které pořádalo mezinárodní oddělení TSU, jsem několikrát prezentoval možnosti výuky českého jazyka v Gruzii; rovněž jsem zájemce informoval o možnostech studia na českých vysokých školách.

Pracoviště; podmínky pro výuku

Na Tbiliské státní univerzitě mi byly poskytnuty učebny, které mají základní vybavení (tabule a křída). Na Sochumské státní univerzitě je k dispozici učebna s audiotechnikou; z časových důvodů (problémy s dopravou) jsem však letos studenty Sochumské státní univerzity vyučoval převážně v prostorách TSU.

Kolegové se ke mně chovali přátelsky a byli mi nápomocni při vyřizování administrativy, zajišťování učeben atd. V době uzavření univerzity se mnou komunikovali prostřednictvím e-mailové pošty, což jinak není v Gruzii příliš běžné.

Spolupráce s vedoucími pracovišť (prof. Davit Gotsiridze, prof. Indira Dzagania) byla naprosto bezproblémová.

Zájem o češtinu je na katedře slavistiky veliký; jsou podnikány kroky ke vzniku samostatného bohemistického pracoviště (jednání s příslušnými úředníky a představiteli akademických institucí na zahraničním oddělení, děkanátu a rektorátu).

Knihovna lektorátu

Součástí lektorátu je česká knihovna. Knihy jsou zapůjčovány nejen studentům, ale rovněž na nejrůznější kulturní akce, prezentace, výstavy atd. Pro knihovnu lektorátu byly letos opět získány nové knihy prostřednictvím MZV (Velvyslanectví ČR v Tbilisi).

Spolupráce se zastupitelským úřadem a s krajauskými spolky

Pravidelně jsem spolupracoval s Velvyslanectvím ČR v Tbilisi. Velvyslanectví ČR činnost lektorátu výrazně podporuje; bylo mi nápomocno při propagaci výuky českého jazyka; zájemce o češtinu informovalo o činnosti lektora; pomáhalo studentům českého jazyka a stipendistům s konzulárními záležitostmi.

Ve spolupráci se ZÚ byly objednány a zakoupeny nové knihy a učebnice; MZV rovněž zajistí jejich dopravu na území Gruzie.

Nadále pokračovala spolupráce s krajauským spolkem Zlatá Praha (předseda Garold Šmalcel). Započala spolupráce s novým krajauským spolkem Bohemica (předseda Vojtěch Kubec), který převzal některé projekty spolku Láska Praha (činnost pozastavena z důvodu úmrtí předsedy). Z obou výše jmenovaných spolků ke mně na večerní lekce docházela skupina studentů, kteří se ucházeli o programy nabízející studium českého jazyka v ČR. Někteří z nich byli přijati, a pokud to situace dovolí, měli by na konci září nastoupit ke studiu na Masarykově univerzitě v Brně.

Ubytování

Ubytování si lektor zajišťuje sám; univerzita mu neposkytuje žádný ubytovací příspěvek.

Monitorovací cesta pracovníků DZS a MŠMT

V listopadu 2019 navštívili Gruzii v rámci své monitorovací cesty pracovníci DZS a MŠMT. Došlo k setkání s velvyslancem ČR, prorektorkou Tbiliské státní univerzity, rektorem Sochumské státní univerzity, vedoucím katedry slavistiky, s představiteli krajanů a s gruzínskými překladateli. Z gruzínské strany byla setkání hodnocena velmi pozitivně.

Hodnocení, problémy, perspektivy

Během mého působení nenastaly žádné problémy; spolupráce s univerzitami, studenty, krajany a zastupitelským úřadem probíhala bez komplikací. O češtinu je na katedře slavistiky veliký zájem; byly navázány kontakty s českými univerzitami; na zahraničních odděleních Tbiliské státní univerzity a Sochumské státní univerzity byla zahájena vyjednávání o užší spolupráci a výměnných programech.

Na jaře byla výuka narušena koronavirovou epidemií, ale s vedením katedry i se zahraničními odděleními jsem v pravidelném kontaktu a zájem o rozvíjení spolupráce stále trvá; pouze se čeká na normalizaci situace.

Život v současné Gruzii neklade na lektora žádné zvláštní nároky. Gruzie je bezpečná země; na rozdíl od okolních států zde nejsou problémy s korupcí. Ceny potravin a nájemného v hlavním městě Tbilisi jsou srovnatelné s cenami v České republice. Není problém pronajmout si byt, který splňuje evropské standardy. K cizincům je obyvatelstvo přátelské.

Koronavirovou epidemii zatím Gruzie zvládá výborně, počty nakažených a zemřelých jsou minimální; Gruzie intenzivně spolupracuje se zahraničními lékařskými institucemi (kromě USA a EU je prostřednictvím zastupitelského úřadu zapojena i ČR). Kvůli nedobrému stavu zdravotnictví panují však v Gruzii obavy ze zavlečení nákazy ze zahraničí, proto jsou hranice Gruzie prozatím pro občany většiny evropských států (včetně ČR) uzavřeny.

Buková 19. července 2020

Mgr. Matěj Března